Nr 3

Trafikutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:2 angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 i vad avser anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

1. **Ersättning till postverket för underskott under budgetåret 1971/72.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen 1973: 2 bilaga 2 (kommunikationsdepartementet) under punkten F 9 (s. 5—6) framlagt förslag och hemställer

att riksdagen till *Ersättning till postverket för underskott under budgetåret 1971/72* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 60 807 000 kr.

2. **Motioner om anslag till Drift av statliga vägar.**

I motionen 1973: 743 av herr Ernulf (fp) hemställs att riksdagen måtte under vederbörlig anslagspost anvisa ett tilläggsanslag för innevarande budgetår om 5 milj. kr. för drift av statliga vägar inom Älvsborgs län.

I motionen 1973: 746 av herr Fälldin m. fl. (c) hemställs, såvitt nu är i fråga (punkten 1), att riksdagen till Drift av statliga vägar på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 50 milj. kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

I motionen 1973: 1382 av herr Westberg i Ljusdal (fp) hemställs, såvitt nu är i fråga (punkten 1), att riksdagen under vederbörlig anslagspost anvisar ett tilläggsanslag för innevarande budgetår om 4 milj. kr. för underhåll och förbättring av statliga vägar inom Gävleborgs län.

Utskottet. Utskottet vill i anledning av yrkandet i motionen 1973: 746 erinra om att på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisats dels till Sysselsättningsskapande åtgärder för arbetslösa ett reservationsanslag av 645 milj. kr., varav förslagsvis 225 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen, dels till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning ett reservationsanslag av 320 milj. kr., varav förslagsvis 75 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen. Dessa anslagsbelopp torde till betydande del avse just arbeten av det slag motionärerna ansett böra komma till utförande. Under hänvisning härtill och då utskottet inte finner sig nu kunna tillstyrka en ytterligare medelsanvisning för ändamålet avstyrks motionen i fråga i denna del.

Ej heller anser sig utskottet kunna tillstyrka att, såsom i motionerna 1973: 743 och 1973: 1382 yrkats, särskilda anslagsmedel beviljas för förbättrat vägunderhåll i resp. Älvsborgs och Gävleborgs län.

Utskottet hemställer följaktligen

att riksdagen avslår motionerna 1973: 743, 1973: 746, punkten 1, och 1973: 1382, punkten 1.

3. Motion om anslag till Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.

I motionen 1973: 746 av herr Fälldin m. fl. (c) hemställs, såvitt nu är i fråga (punkten 2), att riksdagen till Bidrag till drift av enskilda vägar m. m. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 15 milj. kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Utskottet. Såsom motionärerna erinrat om har under innevarande budgetår till förevarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 60 milj. kr., vilket innebär en höjning i förhållande till närmast föregående budgetår med 5,5 milj. kr.

Vid sin behandling vid fjolårets riksdag av frågan om statsbidragsgivningen till det enskilda vägväsendet underströk utskottet i anledning av väckta motioner att hänsyn måste tas till det enskilda vägnätets betydelse för näringslivet och kommunikationerna i allmänhet. Utskottet framhöll vidare att det borde uppdras åt vägverket att överse statsbidragssystemets utformning och föreslå de ändringar häri som kunde befinnas erforderliga.

Av årets statsverksproposition framgår att Kungl. Maj:t numera uppdragit åt verket att företa en sådan översyn. För nästa budgetår föreslås dessutom av Kungl. Maj:t en höjning av här ifrågavarande anslag med 15 milj. kr. eller med 25 procent i förhållande till innevarande budgetår.

Utskottet har med hänsyn till anförda förhållanden och med beaktande jämväl av anslagsbehovet på andra viktiga områden inte funnit sig berett att tillstyrka den av motionärerna föreslagna ytterligare medelsanvisningen.

I enlighet härmed hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionen 1973: 746, punkten 2.

4. Motion om anslag till Järnvägar m. m.

I motionen 1973: 1354 av herr Fälldin m. fl. (c) hemställs att riksdagen till Järnvägar m. m. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 50 milj. kr.

Utskottet. Av årets statsverksproposition (bilaga 8, s. 231) framgår att investeringsramen för statens järnvägar under innevarande budgetår

höjts med dels 15 milj. kr. för ombyggnader av rullande järnvägsmateriel vid Kalmar Verkstads AB, dels ca 16 milj. kr. för tidigareläggning av vissa industribeställningar.

Mot bakgrund bl. a. härav har utskottet inte funnit sig berett att tillstyrka att ytterligare anslagsmedel nu beviljas för verkets investeringar under löpande budgetår och avstyrker därför motionen i fråga.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen avslår motionen 1973: 1354.

Stockholm den 15 februari 1973

På trafikutskottets vägnar
SVEN GUSTAFSON

Närvarande: herrar Gustafson i Göteborg (fp), Mellqvist (s), Dahlgren (c), Lindahl (s), Hugosson (s), Persson i Heden (c), Rosqvist (s), Sellgren (fp), Håkansson (c), Östrand (s), Clarkson (m), Magnusson i Kristinehamn (vpk), Karlsson i Malung (s), fru Thunvall (s) och herr Komstedt (m).

Reservationer

1. vid *punkten 2* (Motioner om anslag till Drift av statliga vägar) av herrar Gustafson i Göteborg (fp), Dahlgren (c), Persson i Heden (c), Sellgren (fp) och Håkansson (c) som ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Med de otillräckliga medel som under senare år anvisats för vägändamål har det stora behovet av upprustning av vägarna inte kunnat tillgodoses. Även underhållet av vägnätet har i betydande utsträckning måst eftersättas framför allt i fråga om åtgärder för s. k. förstärkt vägunderhåll och egentligt vägunderhåll. Som resultat härav pågår f. n. en ren förslitning av vägnätet med bl. a. ökade olycksrisker som följd. Otillräckligheten i anslagen har också medfört att vägverkets personal och maskinella utrustning inte kunnat utnyttjas så rationellt som eljest varit möjligt.

Av vägverkets petita för nästa budgetår framgår vidare att, enligt den av verket tidigare framlagda behovsplanen för sekundära och tertiära vägar, enbart för förstärknings- och förbättringsarbeten ett belopp av ca 2 800 milj. kr. erfordras. Maximalt 60 procent härav har förutsatts kunna tillgodoses under perioden 1974—1985. Härför krävs anslagsmedel om ca 155 milj. kr. per år för förstärkt vägunderhåll. Detta skall jämföras med det belopp om ca 50 milj. kr. per år som vägverket nu har till sitt förfogande för sådant underhåll. Härtill kommer dock vissa insatser som i form av beredskapsarbeten görs på området.

Mot bakgrund av angivna förhållanden är även enligt utskottets uppfattning ytterligare insatser på området önskvärda. Utskottet tillstyrker därför den av motionärerna föreslagna medelsanvisningen om 50 milj. kr. Vid bifall härtill torde även syftet med de i motionerna 1973: 743 och 1973: 1382 framställa yrkandena i viss utsträckning kunna tillgodoses.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till motionen 1973: 746, punkten 1, och i anledning av motionerna 1973: 743 och 1973: 1382, punkten 1, till *Drift av statliga vägar* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

2. vid *punkten 3* (Motion om anslag till Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.) av herrar Gustafson i Göteborg (fp), Dahlgren (c), Persson i Heden (c), Sellgren (fp) och Håkansson (c) som ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

På riksstaten för innevarande budgetår har anslaget till Bidrag till drift av enskilda vägar uppförts med ett belopp av 60 milj. kr. Detta innebär, som motionärerna framhållit och vilket även framgår av vägverkets senast avgivna petita, att det antal bidragsberättigade ansökningar från vägsamfälligheter och vägföreningar som på grund av bristande anslagsmedel inte kunnat beviljas ytterligare ökat och under första kvartalet 1972 uppgick till ca 900. Situationen förvärras ytterligare av att — som följd av knappheten på medel tilll driften av det statliga vägnätet — uppkommande frågor om intagning av enskilda vägar till allmänt underhåll av vägnätet måste prövas ytterst restriktivt.

Det kan enligt utskottets uppfattning inte accepteras att ett stort antal vägar såsom nu sker blir utan bidrag och därigenom kostnader, som eljest bort bestridas med statsmedel, vältras över på enskilda medborgare. Som än mer orimligt framstår detta mot bakgrund av att trafiken på de i princip bidragsberättigade vägarna beräknas öka kraftigt med stigande fritidstrafik och ökad pendeltrafik kring större centralorter. Jord- och skogsbrukets rationalisering medför också ökad tung trafik på dessa vägar.

Med beaktande av anförda förhållanden finner utskottet den föreslagna anslagsökningen välmotiverad och tillstyrker därför motionärernas yrkande härom.

I enlighet härmed hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till motionen 1973: 746, punkten 2, till *Bidrag till drift av enskilda vägar, m. m.* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 15 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

3. vid *punkten 4* (Motion om anslag till Järnvägar m. m.) av herrar Gustafson i Göteborg (fp), Dahlgren (c), Persson i Heden (c), Sellgren (fp) och Håkansson (c) som ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

I sin anslagsframställning för nästa budgetår har statens järnvägar erinrat om det ackumulerade behov av investeringsmedel som för verkets del föreligger i anledning av den under senare år alltför knappa medelstilldelningen. Situationen kännetecknas bl. a. av att investeringar i broar, rälsbyten, utbyte av föråldrade omformaraggregat för den elektriska tågdriften samt investeringar i lok och godsvagnar måst uppskjutas. Vidare har redan tillgängliga resurser i form av personal och maskiner inte kunnat fullt utnyttjas.

Angivna förhållanden måste enligt utskottets uppfattning betecknas som otillfredsställande då järnvägarnas andel av det totala transportarbetet av såväl samhällsekonomiska som andra skäl synes böra ökas. Inte minst trafiksäkerhetsskäl gör det f. ö. angeläget att långväga godsfrakter sker med järnväg.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet det i likhet med motionärerna vara önskvärt att verket redan under innevarande budgetår erhåller ytterligare medel för sin investeringsverksamhet och tillstyrker därför motionen i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motionen 1973: 1354 till *Järnvägar m. m.* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 anvisar ett investeringsanslag av 50 000 000 kr.

Särskilt yttrande

beträffande *anslagen till Drift av statliga vägar, Bidrag till drift av enskilda vägar m. m. och Järnvägar m. m.* av herrar Clarkson (m) och Komstedt (m) som anför:

Vi är ense med reservanterna om att såväl statliga som enskilda vägar liksom järnvägar är i behov av ökade anslag men finner det i nuvarande statsfinansiella läge ogörligt att biträda de av reservanterna föreslagna anslagshöjningarna. I detta sammanhang vill vi emellertid hänvisa till möjligheten att införa ett system av tullvägar finansierade genom upplånat kapital varigenom medel från de ordinarie anslagen skulle kunna frigöras och därmed öka insatserna på de mindre trafikerade delarna av vägnätet. De statsfinansiella resurserna under överskådlig tid och behovet att stimulera sysselsättningen talar för en kombination av avgiftsbelagda och vanliga vägar.

MARCUS BOKTR. STOCKHOLM 730055